

Обсуждено и принято
на заседании МО
учителей гуманитарных наук
МБОУ СОШ №33 им. З. Калоева
Протокол №1 от «31»08. 2023г.

«УТВЕРЖДАЮ»
Директор МБОУ СОШ
№33 им. З. Калоева
 Л.М. Санакоева
« 31 » 08 2023г.

***Рабочая программа
по родному языку
7 класс***

***Преподаватель:
Гаглыева Л.К.***

СОГЛАСОВАНО
Зам. директора по УВР
 Павлова В.В.

Владикавказ

Тематикон пълан 7- æм къл. (къуыри 1,5 сах., æдæппæтæй 51 сах., уыдонæй 4 сах. – контролон куыстытæ)

Тематикон пълан 7- æм къл. (къуыри 1,5 сах., æдæппæтæй 51 сах., уыдонæй 5 сах. – контролон куыстытæ)

Урочы номыр	Темæ	Урочы мидис	Скъоладзауты архайды хуызты характеристикæ
5-6 кълæсты рацыд æрмæг фæлхат кæнын (5 сах.)			
1.	Фонетикæ	<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Дамгъуат. Мырты дихад хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонтыл. Хъæлæсонты дихад лæмæгъ æмæ тыхджын хъæлæсонтыл. Цавды æгъдæуттæ ирон æвзаджы. Зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ. Хицæн дзырдты дих уæнгтыл.</p>	<p>Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын.</p> <p>Дзырдтæ алфавитон уагмæ гæсгæ фыссын.</p> <p>Дзырдтæ æмæ дзырдты къордтыл цавд æвæрын.</p> <p>Дзырды аразæг хæйттæ хицæн кæнын. Дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын.</p> <p>Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Ирон æвзаг</p> <p>Скъуыддзаг Нигеры уац «Къоста æмæ ирон дзырд»-æй.</p>	<p>Наукон-популярон текст кæсын.</p> <p>Тексты мидисыл ныхас кæнын.</p> <p>Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын.</p> <p>Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Мадæлон æвзагмæ хи цæстæнгас æвдисын.</p>
2.	Номдар	<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Номдары грамматикон нысаниуæг. Сæрмагонд æмæ иумæйаг номдартæ. Конкретон æмæ иппæрдон номдартæ. Æмбырдон номдартæ.</p> <p>Номдарты дзырдарæзт. Номдарты нымæц. Номдарты тасындзæг.</p>	<p>Номдары тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын. Сæрмагонд, иумæйаг, конкретон, иппæрдон æмæ æмбырдон номдартæ иртасын.</p> <p>Вазыгджын æмæ цыбыргонд вазыгджын номдартæ аразын. Номдартæн фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.</p> <p>Номдарты орфограммæты хуызтæ</p>

		Номдарты синтаксисон функцитæ. Номдар æвзарыны фæтк. Мырты ивынад, номдарты бирæон нымæц аразгæйæ. Номдарты растфыссынад.	амонын æмæ раст кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Ирон æвзаг Текст «Мадаелон æвзаг» – Цгъойты Х. уацæй скъуыддзаг.	Аивадон текст кæсын. Тексты мидисыл нихас кæнын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Мадаелон æвзагмæ хи цæстæнгас æвдисын.
3.	Миногон	<i>Фæлхат кæнын</i> Миногон куыд нихасы хай. Миногонты функцитæ хъуыдыйады. Миниуæгæвдисæг миногонтæ. Ахастæвдисæг миногонтæ. Бæрцбарæнтæ. Миногонты дзырдарæзт. Миногонты синтаксисон функцитæ. Миногон æвзарыны фæтк. Мырты ивынад миногонтæ фæсæфтуанты руаджы аразгæйæ. Цавды бынат дзырdbæстыты.	Миногонты тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын. Дзырдтæй миногонтæ аразын. Миниуæгæвдисæг æмæ ахастæвдисæг миногонтæ хицæн кæнын. Миногонты орфограммæты хуызтæ амонь æмæ раст кæнын. Тексты алыхуызон дзырдты къордтæ агурын æмæ сыл цавд æвæрын. Миногонтæн фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.

		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Мысам сæрды каникултæ</p> <p>Текст «Сау денджыз» - скъуыддзаг Мæрзойты Сергейы радзырд «Космонавтты чысыл хæлар»-æй.</p>	<p>Аивадон текст кæсын.</p> <p>Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p> <p>Тексты мидисыл ныхас кæнын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын.</p> <p>Монологон ныхасы миниуджытæ бæрæг кæнын.</p> <p>Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырддуатыл æнцайгæйæ, сæрдыгон фæлладуагъды тыххæй ныхас кæнын.</p>
4.	Нымæцон	<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Нымæцон куыд ныхасы хай.</p> <p>Нымæцонты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ.</p> <p>Нымæцонты дих сæ арæзтмæ гæсгæ.</p> <p>Ирон нымады хуызтæ. Нымæцонты растфыссынад.</p> <p>Нымæцон æвзарыны фæтк.</p> <p>Æрхæцæн нысæнттæ таурæгъон, фарстон хъарон хъуыдыйæдты.</p>	<p>Нымæцонты тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын.</p> <p>Нымæцонты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын.</p> <p>Ирон нымады дыууæ хуызæй пайда кæнын.</p> <p>Нымæцонтæн фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Мысам сæрды каникултæ</p> <p>Цыбыр текст-фыстæг нымæцонтимæ.*</p>	<p>Текст кæсын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Сæргæндты хуызы тексты пълан аразын.</p> <p>Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырддуатыл æнцайгæйæ, нымæцонтæй пайдагæнгæйæ хи тыххæй дзурын.</p>
5.	Номивæг	<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Номивæг куыд ныхасы хай. Номивджыты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ.</p> <p>Номивджыты тасындзæг.</p> <p>Номивджыты</p>	<p>Номивджыты тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын.</p> <p>Хъуыдыйæдтæ фыссын цухгонд бынæтты хъæугæ номивджытæ æвæргæйæ.</p> <p>Номивджытæн фонетикон æмæ</p>

		синтаксион функцитæ. Номивæг æвзарыны фæтк. Хуымæтæг хъуыдыйад.	морфологион æвзæрст кæнын. Номивджыты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Æппæты фæрнджындæр фæндаг – адæмимæ хæларæй цæрын Скъуыддзаг журнал «Ногдзау»-æй.	Аивадон текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Фæрстыты хуызы тексты пълан кæнын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырдбæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, хи дарыны уагыл ныхас кæнын.
МОРФОЛОГИ (43 сах.)			
Мивдисæг (13 сах.)			
6.	Мивдисæг	<i>Фæлхат кæнын</i> Иумæйаг æмбарынад мивдисæджы тыххæй. Хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджытæ. Мивдисджыты разæфтуанты нысаниуджытæ. Мивдисджыты растфыссынад.	Мивдисджыты тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын. Мивдисджыты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Мивдисджытæн фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Алцы зонын дæр хорз у Скъуыддзаг текст«Фыссынады хæрзгæнджытæ»-йæ журнал «Ногдзау»-æй.	Нывтæм гæсгæ, тексты ныхас цæуыл цæудзæн, уый бæрæг кæнын. Текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Текст мидисон хæйттыл дих кæнын æмæ сын фæрстытæй сæргæндтæ хъуыды кæнын. Диалогон ныхасы миниуджытæ бæрæг кæнын æмæ диалог аразын.

			Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.
7.	Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджытæ	Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты нысаниуджытæ. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты хицæндзинæдтæ. Æмкъай цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджытæ.	Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты сæ бындурты хъæлæсонтæм гæсгæ хицæн кæнын. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты сæ уидаджы хъæлæсонтæм гæсгæ хицæн кæнын. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты фæсæфтуан -С-мæ гæсгæ хицæн кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды нысаниуæг. Синонимтæ. Антонимтæ. Æмбисæндтæ.	Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ æмæ антонимтæ агурын. Дзырдтæ æмæ фразеологизмтæй (æмбисæндтæй) пайда кæнын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Ацæргæ адæймагæн – кад Цыбыр текст «Ирон æгъдаутты ахсдзиагдæр æмæ рæсугъддæр» - скъуыддзаг Чеджемты Æ. чиныг «Æртхурон»-мæ гæсгæ.	Нывтæ, дзырдтæ æмæ дзырdbæстытæм гæсгæ, текстыыхас цæуыл цæудзæн, уый бæрæг кæнын. Текст кæсын. Тексты сæргонд æмбарын кæнын. Тексты хатдзæгмæ хи цæстæнгас æвдисын. Монолог-тæрхæтты миниуджытæ иртасын æмæ Ацæргæ адæймаджы боны фæдыл хистæртæн арфæйы текст фыссын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.
8.	Мивдисæджы бындуртæ	Мивдисджыты бындуртæ: нырыккон, ивгъуыд, суинаг. Нырыккон афоны бындуры арæст. Ивгъуыд афоны бындуры арæст. Суинаг афоны бындуры арæст.	Мивдисæджы бындуртæ хицæн кæнын. Мивдисджыты бындурты алыхуызон мырон ивдзинадтæ (хъæлæсонты ивд, æнæхъæн уæнгты ивд æндæртæй, æмхъæлæсонты æмхуызонад) иртасын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды конд. Хуымæтæг хъуыдыйад. Хъуыдыйады уæнгтæ.	Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
		<i>Ныхасы рæст</i>	Текст кæсын.

		<p>Иры уарзон хъæбул – Къоста</p> <p>Текст «Балц Къостайы номимæ баст бынæттæм» (райдайæн) - скъуыддзаг журнал «Ногдзау»-æй.</p> <p>Цыбыр текст Къостайы «Ирон фæндыр»-ы тыххæй (скъуыддзаг Цæллагты Валоджы уацай)</p>	<p>Текст мидисон хæйттыл дих кæнын æмæ сын сæргæндтæ хъуыды кæнын.</p> <p>Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын.</p> <p>Тексты æрмæгыл æнцайгæйæ диалогон ныхас аразын.</p> <p>Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.</p>
9.	Мивдисæджы здæхæнтæ. Æргомон здæхæн	<p>Мивдисæджы ифтындзæг.</p> <p>Æргомон здæхæны нысаниуæг.</p> <p>Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты ифтындзæг æргомон здæхæны.</p> <p>Æххуысгæнæг мивдисджытæ кæнын æмæ уæвын/уын-ы ифтындзæг æргомон здæхæны.</p>	<p>Æргомон здæхæны мивдисджытæй пайда кæнын. Мивдисджыты æргомон здæхæны суинаг афоны 3-аг цæсгомы æмæ ивгъуыд афоны 3-аг цæсгомы формæтæ раст дзурын.</p> <p>Хъуыдыйæдтæ фыссын цухгонд бынæтты хъæугæ мивдисджытæ æвæргæйæ.</p>
		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Мивдисæджы афонтæ.</p> <p>Мивдисæджы бындуртæ.</p> <p>Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджытæ.</p> <p>Зæронд дзырдтæ.</p>	<p>Мивдисæджы бындуртæ хицæн кæнын.</p> <p>Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджытæ хицæн кæнын.</p> <p>Зæронд дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæст</i></p> <p>Иры уарзон хъæбул – Къоста</p> <p>Текст «Балц Къостайы номимæ баст бынæттæм» - скъуыддзаг журнал «Ногдзау»-æй.</p>	<p>Текст кæсын.</p> <p>Дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Къостайы цытдæвæнмæ Ирон театры раз хи цæстæнгас æвдисын.</p> <p>Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ</p>

			кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.
10.	Мивдисæджы здæхæнтæ. Бæллиццаг здæхæн	Бæллиццаг здæхæны нысаниуæг. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты ифтындзæг бæллиццаг здæхæны. Æххуысгæнæг мивдисджытæ <i>кæнын</i> æмæ <i>уæвын/уын-ы</i> ифтындзæг бæллиццаг здæхæны.	Бæллиццаг здæхæны мивдисджытæй пайда кæнын. Мивдисæг бæллиццаг здæхæны ифтындзæг кæнын. Бæллиццаг здæхæны мивдисджытæ æндæр здæхæнты мивдисджытæй хицæн кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы æргомон здæхæн. Синонимтæ. Дзырды фонетикон арæзт. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Мивдисæг æргомон здæхæны ифтындзæг кæнын. Дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Иры уарзон хъæбул – Къоста Цыбыр текст «Къоста Пятигорскы».*	Текст кæсын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты æрмæгыл æнцайгæйæ диалогон ныхас аразын. Цыбыр уацхъуыды миниуджытæ бæрæг кæнын. Газетмæ уацхъуыд «Куыд сбæрæг кодтам Хетæгкаты Къостайы райгуырæн бон» фыссын.
11.	Мивдисæджы здæхæнтæ. Бадзырдон здæхæн	Бадзырдон здæхæны нысаниуæг. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты ифтындзæг бадзырдон здæхæны. Æххуысгæнæг	Бадзырдон здæхæны мивдисджытæй пайда кæнын. Мивдисæг бадзырдон здæхæны ифтындзæг кæнын. Бадзырдон здæхæны мивдисджытæ æндæр здæхæнты мивдисджытæй хицæн кæнын.

		<p>мивдисджытæ <i>кæнын</i> æмæ <i>уæвын/уын-ы</i> ифтындзæг бадзырдон здæхæны.</p>	
		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Мивдисæджы бæллиццаг здæхæн.</p> <p>Синонимтæ. Антонимтæ.</p> <p>Дзырды комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуæг.</p> <p>Фразеологизмтæ.</p> <p>Дзырды фонетикон арæзт. Дзырды хæйттæ.</p> <p>Хуымæтæг хъуыдыйад.</p>	<p>Мивдисæг бæллиццаг здæхæны ифтындзæг кæнын.</p> <p>Дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын.</p> <p>Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p> <p>Дзырдтæн синонимтæ æмæ антонимтæ агурын.</p> <p>Фразеологизмты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p> <p>Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Æрдз – нæ алыварс</p> <p>Цыбыр текст</p> <p>«Хурныгуылд»</p> <p>(скъуыддзаг Дзасохты Музаферы уацау «Зæрватыччыты бæстæ»-йæ).</p>	<p>Текст кæсын. Тексты сæргонд æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Æрдзы æрфыст аразæг хæйттæ бæрæг кæнын.</p> <p>Æрдзы æрфыст аразын.</p>
12.	<p>Мивдисæджы здæхæнтæ. Фæдзæхстон здæхæн</p>	<p>Фæдзæхстон здæхæны нысаниуæг.</p> <p>Мивдисджыты ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны.</p> <p>Æххуысгæнæг мивдисджытæ <i>кæнын</i> æмæ <i>уæвын/уын-ы</i> ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны.</p>	<p>Фæдзæхстон здæхæны мивдисджытæй пайда кæнын. Фæдзæхстон здæхæны мивдисджытæ æндæр здæхæнты мивдисджытæй хицæн кæнын.</p>
		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Мивдисæджы бадзырдон здæхæн.</p> <p>Дзырды нысаниуæг.</p> <p>Синонимтæ.</p> <p>Дзырды фонетикон конд.</p>	<p>Мивдисæг бадзырдон здæхæны ифтындзæг кæнын.</p> <p>Дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын.</p> <p>Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p> <p>Дзырдтæн синонимтæ агурын.</p> <p>Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ</p>

		Хуымæтæг хъуыдыйад.	æвзарын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Алцæмæн дæр афон ис Дзасохты Музаферы æмдзæвгæ «Ныстуантæ». Цыбыр текст «Куыд хъæуы гæрнийæ хъазын».*	Текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Тæмæмæ гæсгæ нихас саразын. Ирон сывæллæтты хъæзтыты тыххæй нихас кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.
13.	Мивдисæг <i>всёйын</i> , йæ ифтындзæг. Мивдисджыты растфыссынад	Мивдисæг <i>всёйын</i> -ы нысаниуæг, йæ ифтындзæг. Мивдисджыты растфыссынад.	Мивдисæг <i>всёйын</i> ифтындзæг кæнын. Мивдисджыты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы фæдзæхстон здæхæн. Мивдисджыты бындуртæ. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Мивдисæг фæдзæхстон здæхæны ифтындзæг кæнын. Дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Хъуыдыйæдтæ фыссыг цухгонд дамгъæтæ æвæргæйæ. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Фæззыгон хъæды Цыбыр текст «Нывгæнæг» (райдайæн) - Дзасохты Музаферы радзырд«Нывгæнæг»-æй.	Текст кæсын. Тексты сæргонд æмбарын кæнын. Монолог-æрфыст аразын. Алыхуызон эмоционалон аргъгæнæг дзырдтæй пайда кæнын. Нæ алыварс æрдзмæ ахаст хи хъуыдытæй æвдисын.
14.	Мивдисджыты растфыссынад	Мивдисджыты растфыссынад.	Мивдисджыты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисджыты бындуртæ. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ.	Мивдисæджы бындуртæ хицæн кæнын. Мивдисджыты бындурты алыхуызон мырон ивддинаедтæ (хъæлæсонты ивд, æнæхъæн уæнгты ивд æндæртæй,

		Хуымæтæг хъуыдыйад.	æмхъæлæсонты æмхуызонад) иртасын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Фæззыгон хъæды Цыбыр текст «Нывгæнæг» (кæрон) - Дзасохты Музаферы радзырд«Нывгæнæг»-æй.	Текст кæсын. Авторы хатдзæгмæ хи цæстæнгас æвдисын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Алыхуызон эмоционалон аргъгæнæг дзырдтæй пайда кæнын. Нæ алыварс æрдзмæ ахаст хи хъуыдытæй æвдисын. Зæрдылдарæнмæ гæсгæ æрæмбырд кæнын æрмæг нывæцæн ныффыссынæн ахæм темæйыл: «Фæззæг Ирыстоны».
15.	Мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ	Мивдисæджы цæсгомон æмæ æнæцæсгомон формæтæ. Мивдисджыты æнæцæсгомон формæты арæст. Мивдисджыты æнæцæсгомон формæты ифтындзæг.	Иу сæйраг уæнг (зæгъинаг) кæм вæййы, ахæм хуымæтæг хъуыдыйæдты мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ æмæ æнæцæсгомон мивдисджытæй пайда кæнын. Дзырдты орфограммæты хуызтæ амонин æмæ раст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы здæхæнтæ, афон, нымæц æмæ цæсгом. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Мивдисджытæн здæхæнтæ, афон, нымæц æмæ цæсгом амонин. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Дун-дунейыл балц Цыбыр текст «Цымыдисаг хох – Америкæйы»*	Наукон-популярон текст кæсын. Текст мидисон хæйттыл дих кæнын. Тексты мидисон хæйттæн сæргæндтæ хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын.

16.	Контролон куыст		
17.	Мивдисджыты дзырдарæзт	Хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджытæ. Мивдисджыты дзырдарæзт. Мивдисæг æвзарыны фæтк.	Хуымæтæг мивдисджытæ вазыгджын мивдисджытæй хицæн кæнын. Мивдисæгæн фонетикон, морфемон, дзырдарæзтон æмæ морфологион æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ. Мивдисæджы здæхæнтæ, афон, нымæц æмæ цæсгом. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Иу сæйраг уæнг (зæгъинаг) кæм вæййы, ахæм хуымæтæг хъуыдыйæдты мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ æмæ æнæцæсгомон мивдисджытæй пайда кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Дзырдтæн фонетикон, дзырдарæзтон æмæ морфологион æвзæрст кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Дун-дунейыл балц Цыбыр текст «Æдзæрæг бæстæйы æдзæрæг зæхх»*	Наукон-популярон текст кæсын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын.
18.	Мивдисджыты растфыссынад	Вазыгджын мивдисджытæ æмæ хуымæтæг мивдисджыты вазыгджын формæты растфыссынад.	Мивдисджыты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджытæ. Мивдисджыты дзырдарæзт. Дзырды нысаниуæг. Географион терминтæ, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ, æрбайсгæ дзырдтæ.	Хуымæтæг мивдисджытæ вазыгджын мивдисджытæй хицæн кæнын. Мивдисæгæн фонетикон, морфемон, дзырдарæзтон æмæ морфологион æвзæрст кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Географион терминтæ, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ, æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.

		Хуымæтæг хъуыдыйад.	
		<i>Ныхасы рæзт</i> Дун-дунейыл балц Цыбыр текст «Морæ къуылдымтæ».*	Наукон-популярон текст кæсын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырдбæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ æрдзон бынаты тыххæй дзурын.
Миногми (4 сах.)			
19.	Миногми. Нырыккон афоны миногмит æ	Миногмийы нысаниуæг. Миногон æмæ миногмийы абарст. Миногми æмæ мивдисæджы абарст. Нырыккон афоны миногмиты арæзт. Миногмиты синтаксисон функцитæ.	Миногми номдар æмæ миногонæй хицæн кæнын. Миногми-бæрæггæнинаг дзырдимæ иу цавдимæ дзурын. Мивдисджытæй нырыккон афоны миногмитæ аразын. Нырыккон афоны миногмитæн морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Цавд дзырдбæстыты. <i>Æрбайсгæ дзырдтæ.</i> Терминтæ. Географион терминтæ, топонимтæ, гидронимтæ æмæ а.д. Хъуыдыйæдты алы хуызтæ сæ арæзтмæ гæсгæ.	Дзырдты къордтыл цавд æвæрын. Географион терминтæй, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ æмæ æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын. Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ кæрæдзийæ хицæн кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Уæрæсейы æрдзы рæсугъдæр бынæттæ Цыбыр текст «Байкал».*	Наукон-популярон текст кæсын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырдбæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ æрдзон бынаты тыххæй дзурын.

20.	Миногми. Ивгъуыд афоны миногмит æ	<p>Ивгъуыд афоны миногмиты арæзт. Ивгъуыд афоны миногмиты нысаниуджытæ.</p> <p>Ивгъуыд афоны миногмиты бындуртæ æмæ мивдисæджы ивгъуыд афоны бындуртæ.</p> <p>Ивгъуыд афоны миногмиты растфыссынад.</p>	<p>Ивгъуыд афоны миногмитæ сæ миниуджытæм гæсгæ иртасын.</p> <p>Ивгъуыд афоны миногмиты орфограммæты хуызтæ амонь æмæ раст кæнын.</p> <p>Мивдисджытæй ивгъуыд афоны миногмитæ аразын.</p> <p>Ивгъуыд афоны миногмитæн морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.</p>
		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Миногмийы нысаниуæг. Миногон æмæ миногмийы абарст. Миногми æмæ мивдисæджы абарст. Нырыккон афоны миногмиты арæзт. Миногмиты синтаксисон функцитæ. Терминтæ. Географион терминтæ, топонимтæ, гидронимтæ, æмæ а.д.</p>	<p>Миногми номдар æмæ миногонæй иртасын.</p> <p>Миногми-бæрæггæнинаг дзырдимæ иу цавдимæ дзурын. Нырыккон афоны миногмитæн морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.</p> <p>Географион терминтæй, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ æмæ æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын.</p> <p>Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Уæрæсейы æрдзы рæсугъддæр бынæттæ</p> <p>Цыбыр текст «Тундрæ».*</p>	<p>Наукон-популярон текст кæсын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын.</p> <p>Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдутыл æнцайгæйæ æрдзон бынаты тыххæй дзурын.</p>
21.	Миногми. Суинаг афоны миногмит æ	<p>Суинаг афоны миногмиты арæзт. Суинаг афоны миногмиты нысаниуджытæ. Миногмиты рахызт æндæр ныхасы хæйттæм.</p>	<p>Суинаг афоны миногмитæ сæ миниуджытæм гæсгæ иртасын. Мивдисджытæй суинаг афоны миногмитæ аразын.</p> <p>Миногмиты æндæр ныхасы хæйттæй хицæн кæнын (номдар, миногон).</p>

		<i>Фæлхат кæнын</i> Ивгъуыд афоны миногмиты арæзт. Миногмиты синтаксисон функцитæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Ивгъуыд афоны миногмитæ сæ миниуджытæм гæсгæ иртасын. Ивгъуыд афоны миногмиты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Ивгъуыд афоны миногмитæн морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Уæрæсейы историйы сыфтæ Цыбыр текст «Сыбырмæ фæндаг».*	Наукон-популярон текст кæсын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ Уæрæсейы историйы тыххæй дзурын.
22.	Миногмиты растфыссынад	Вазыгджын мивдисджытæй арæзт миногмиты растфыссынад. Дзырdbæстытæй арæзт миногмиты растфыссынад. Миногми æвзарыны фæтк.	Миногмиты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Миногмийæн морфологион æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Миногми. Вазыгджын дзырдтæ. Æрхæцæн нысæнттæ хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ.	Вазыгджын дзырдтæ аразын. Хуымæтæг хъуыдыйад æмхуызон уæнгтимæ æвзарын. Æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдæуттæ æмбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Зымæгон таурæгътæ Текст «Æрсойы фыццаг балц хъæды»* В.Бианкимæ гæсгæ (райдайæн).	Аивадон текст-радзырд хæдбарæй кæсын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн фысгæйæ дзуапп дæттын.
Фæрссагми (3сах.)			

23.	Фæрссагм и	<p>Фæрссагмийы нысаниуæг.</p> <p>Фæрссагмийы арæзт.</p> <p>Фæрссагмийы синтаксион функцитæ.</p> <p>Вазыгджын фæрссагмиты арæзт.</p>	<p>Мивдисджытæй фæрссагмитæ аразын.</p> <p>Фæрссагмийæн дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.</p> <p>Хъуыдыйад фæрссагмион здæхтимæ синонимон домгæвазыгджын хъуыдыйадæй ивын.</p>
		<p><i>Фæлхат кæнын.</i></p> <p>Дзырды нысаниуæг.</p> <p>Мивдисæджы бындуртæ.</p> <p>Миногми.</p>	<p>Мивдисджыты бындуртæ хицæн кæнын.</p> <p>Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p> <p>Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Зымæгон таурæгътæ</p> <p>Текст «Æрсойы фыццаг балц хъæды»*</p> <p>В.Бианкимæ гæсгæ (дарддæр).</p>	<p>Аивадон текст-радзырд кæсын. Тексты радзырдарæзт хæйттæ (сæргонд, райдайæн, сæйраг хай, кæрон) бæрæг кæнын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.</p>
24.	Фæрссагм и	<p>Фæрссагмиты æххæст æмæ æнæххæст хуыз.</p> <p>Фæрссагми æвзарыны фæтк.</p>	<p>Фæрссагмиты цавд æвæрын.</p> <p>Хъуыдыйæдтæ фæрссагмион здæхтимæ хъæугæ интонациимæ кæсын.</p> <p>Хъуыдыйад фæрссагмион здæхтимæ синонимон домгæвазыгджын хъуыдыйадæй ивын.</p> <p>Фæрссагмитæн морфологион æвзæрст кæнын.</p>
		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Фæрссагмийы нысаниуæг.</p> <p>Фæрссагмийы арæзт.</p> <p>Æххæст æмæ æнæххæст мивдисджытæ. Дзырды нысаниуæг.</p> <p>Фразеологизмтæ.</p>	<p>Фæрссагмиты нысаниуæг æмбарын кæнын.</p> <p>Мивдисджытæй фæрссагмитæ аразын.</p> <p>Æххæст æмæ æнæххæст мивдисджытæ кæрæдзийæ хицæн кæнын.</p> <p>Фразеологизмты мидис æмбарын кæнын.</p>

		<i>Ныхасы рæзт</i> Зымагон таурæгътæ Текст «Æрсойы фыццаг балц хъæды»* В.Бианкимæ гæсгæ (кæрон).	Аивадон текст-радзырд кæсын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.
25.	Контролон куыст		
Фæрсдзырд (8 сах.)			
26.	Фæрсдзыр д	Фæрсдзырд куыд сæрмагонд ныхасы хай. Фæрсдзырдты синтаксисон функцитæ.	Фæрсдзырд æндæр ныхасы хæйтты æхсæнæй иртасын. Фæрсдзырд хъуыдыйады мидæг агурын æмæ йæ уæнгтæм гæсгæ амонын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æрбайсгæ дзырдтæ. Дзырды комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуæг.	Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Æрбайсгæ дзырдтæй раст пайда кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Ног азы бæрæгбон алы бæстæты Текст «Ногбоны балц Италимæ»* (журнал «Мах Дуг»-ы æрмæджытæм гæсгæ)	Аивадон текст-радзырд кæсын. Лæвæрд пыланы сæргæндтæ текстмæ гæсгæ раст раваерын. Пыланмæ гæсгæ тексты мидис хи ныхæстæй дзурын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æмæ ныхасы рæзты æрмæджытыл æнцайгæйæ Ногбоны тыххæй радзурын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
27.	Фæрсдзыр дты дих сæ нысаниуд жытæм гæсгæ	Фæрсдзырдты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ: иумæйаг æмбарынад	Фæрсдзырд æндæр ныхасы хæйтты æхсæнæй иртасын. Фæрсдзырд хъуыдыйады мидæг агурын æмæ йæ хуыз амонын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Синонимтæ. Фæрсдзырды иумæйаг æмбарынад. Хуымæтæг хъуыдыйады сæйраг æмæ фæрссаг	Фæрсдзырд хъуыдыйады мидæг агурын æмæ йæ уæнгтæм гæсгæ амонын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.

		уæнгтæ.	
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Зымагон цаутæ</p> <p>С.Михалковы радзырд «Ног азы размæ чи 'рцыди, ахæм æцаг хабар» (Дзасохты Музаферы тæлмацмæ гæсгæ).</p>	<p>Аивадон текст-радзырд кæсын.</p> <p>Тексты радзырдаразæг хæйттæ (сæргонд, райдайæн, сæйраг хай, кæрон) бæрæг кæнын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Тексты диалог агурын æмæ йын йæ миниуджытæ бæрæг кæнын.</p> <p>Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.</p>
28.	Фæрсдзырдты бæрцбарæнтæ	<p>Фæрсдзырдты морфологион миниуджытæ.</p> <p>Фæрсдзырдты бæрцбарæнтæ.</p>	<p>Фæрсдзырд æндæр нихасы хæйтты æхсæнæй иртасын. Аргъæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын.</p> <p>Хъуыдыйæдты æхсæн бастдзинады хуызтæ бæрæг кæнын.</p>
		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Дзырды нысаниуæг.</p> <p>Миногонты бæрцбарæнтæ.</p>	<p>Миногонтæ æмæ фæрсдзырдтæй алы бæрцбарæнты дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ аразын.</p> <p>Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Зымагон хъæд</p> <p>Текст «Зымагон хъæд» (скъуыддзаг Хъуппеты Мысосты радзырд «Зымагон хъæд»-æй).</p>	<p>Аивадон текст-радзырд кæсын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ сæвзæрæг æнкъарæнтæ æргом кæнын.</p> <p>Алыхуызон эмоционалон аргъæнæг дзырдтæй пайда кæнын.</p> <p>Нæ алыварс æрдзмæ ахаст хи хъуыдытæй æвдисын.</p> <p>Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ зымагон æрдзыл нихас кæнын.</p>
29.	Номдартæ й арæзт фæрсдзырдтæ	<p>Аразгæ æмæ æнæаразгæ фæрсдзырдтæ.</p> <p>Номдартæй арæзт фæрсдзырдтæ.</p> <p>Фæрсдзырдты растфыссынад</p>	<p>Аразгæ фæрсдзырдтæ æнæаразгæ фæрсдзырдтæй хицæн кæнын.</p> <p>Фæрсдзырдты орфограммаety хуызтæ амонын æмæ раст кæнын.</p> <p>Аргъæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын.</p> <p>Хъуыдыйæдты æхсæн бастдзинады хуызтæ бæрæг кæнын.</p>

		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Номдар (иумæйаг æмбарынад, нымæц, тасындзæг).</p> <p>Дзырды комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуæг.</p>	<p>Номдар тасындзæг кæнын.</p> <p>Иууон нымæцы номдартæй бирæон нымæцы номдартæ аразын.</p> <p>Дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæст</i></p> <p>Зивæгæй цард нæй</p> <p>Радзырд «Зымæг æмæ Магуса» (Тохты Иванмæ гæсгæ).</p>	<p>Радзырдмæ хъусын.</p> <p>Радзырдæн сæргонд æрхъуыды кæнын.</p> <p>Радзырды мидисмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Райдайæны хуызæгмæ гæсгæ диалог дарддæр ахæццæ кæнын.</p> <p>Нывтæм гæсгæ текст хи ныхæстæй дзурын.</p> <p>Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.</p>
30.	Миногонт æ æмæ нымæцонтæй арæзт фæрсдзыр дтæ	<p>Миногонтæй арæзт фæрсдзырдтæ.</p> <p>Нымæцонтæй арæзт фæрсдзырдтæ.</p>	<p>Миногонтæ æмæ нымæцонтæй арæзт фæрсдзырдтæ иртасын. Фæрсдзырдтæ миногонтæ æмæ нымæцонтæй хицæн кæнын. Хъуыдыйæдтæ фыссын цухгонд фæрсдзырдтæ æвæргæйæ.</p>
		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Миногон (иумæйаг æмбарынад, миниуæвдисæг æмæ ахастæвдисæг миногонтæ).</p> <p>Нымæцон (иумæйаг æмбарынад, бæрцон æмæ рæнхъон нымæцонтæ).</p> <p>Географион терминтæ æмæ нæмттæ.</p>	<p>Миниуæгæвдисæг æмæ ахастæвдисæг миногонтæ хицæн кæнын.</p> <p>Нымæцонтæ сæ нысаниуджытæм гæсгæ иртасын. Географион терминтæй, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ æмæ æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæст</i></p> <p>Балцы – Кавказмæ</p> <p>Цыбыр текст «Кавказы фидауц» (скъуыддзаг проф. Беруаты Барисы уацæй)</p>	<p>Наукон-популярон текст кæсын. Дыууæ-æртæ хъуыдыйадæй тексты сæйраг хъуыды æргом кæнын.</p> <p>Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын.</p> <p>Хъуыдыйæдтæ кæронмæ ахæццæ кæнын.</p> <p>Æрдзы æрфысты æвзагон хицæндзинæдтæ бæрæг кæнын. Кавказы</p>

			аив æмæ хъæздыг æрдзыл ныхас кæнын.
31.	Номивджытæй арæзт фæрсдзырдтæ. Номивæгон н фæрсдзырдтæ	Номивджытæй арæзт фæрсдзырдтæ. Номивæгон фæрсдзырдтæ.	Фæрсдзырдтæ номивджытæй иртасын. Номивæгон фæрсдзырдты нысаниуджытæ амонин.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Номивæг (иумæйаг æмбарынад, куыд дих кæнынц номивджытæ сæ нысаниуджытæм гæсгæ). Географион терминтæ, цæрæгойты æмæ зайæгойты нæмттæ. Дзырды нысаниуæг.	Номивджытæ сæ нысаниуджытæм гæсгæ иртасын. Географион терминтæй, топонимтæ, цæрæгойтæ æмæ зайæгойты нæмттæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ æмæ æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Балцы – Кавказмæ Цыбыр текст «Тебердайы фæдзæхст бынат» * (М.А.Ахметов, В.В.Онищенко, Д.С.Салпагаров, А.Д.Салпагаровмæ гæсгæ)	Наукон-популярон текст кæсын. Тексты хицæн темæтæ бæрæг кæнын. Тексты мидисмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Аргъæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын. Æрдзы æрфысты æвзагон хицæндзинадтæ бæрæг кæнын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Кавказы аив æмæ хъæздыг æрдзыл ныхас кæнын.
32.	Фæрсдзырдтæй арæзт фæрсдзырдтæ. Куыд равзарын хъæуы фæрсдзырд	Фæрсдзырдтæй арæзт фæрсдзырдтæ. Фæрсдзырдты растфыссынад. Фæрсдзырд æвзарыны фæтк	Фæрсдзырдтæй арæзт фæрсдзырдтæ амонин. Фæрсдзырдтæн антонимтæ агурын. Фæрсдзырдты орфограммаеты хуызтæ амонин æмæ раст кæнын. Фæрсдзырдты растфыссынад æмбарын кæнын. Фæрсдзырд æмæ миногон кæрæдзийæ сæ синтаксисон æууæлтæм гæсгæ иртасын. Фæрсдзырдæн морфологион æвзæрст кæнын.
33.	Контролон куыст		

		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Фæрсдзырдты арæзт номдартæ, миногонтæй, нымæцонтæй, номивджытæй. Хауæнтæ. Географион терминтæ, цæрæгойты æмæ зайæгойты нæмттæ.</p>	<p>Номдар тасындзæг кæнын.</p> <p>Фæрсдзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын.</p> <p>Географион терминтæй, топонимтæ, цæрæгойтæ æмæ зайæгойты нæмттæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ æмæ æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Балцы – Кавказмæ</p> <p>Текст «Цымыдисаг урок» * Кæсæг-Балхъары паддзахадон фæдзæхст бынаты тыххæй (М.А.Ахметов, В.В.Онищенко, Д.С.Салпагаров, А.Д.Салпагаровмæ гæсгæ) Текст «Къоста æмæ Кавказы географи» (скъуыддзаг проф. Беруаты Барисы уацæй)</p>	<p>Текст кæсын.</p> <p>Тексты радзырд аразæг хæйттæ (сæргонд, райдайæн, сæйраг хай, кæрон) бæрæг кæнын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын.</p> <p>Тексты диалог агурын æмæ йын йæ миниуджытæ бæрæг кæнын.</p> <p>Диалогон æмæ монологон ныхас аразын.</p> <p>Аргъæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын.</p> <p>Æрдзы æрфысты æвзагон хицæндзинæдтæ бæрæг кæнын. Кавказы аив æмæ хъæздыг æрдзыл ныхас кæнын. Публицистикон текст кæсын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын.</p> <p>Хъуыдыйæдты райдайæнтæ дзургæйæ æххæст кæнын. Аргъæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын.</p> <p>Къостайæн йæ зæрдæ тынгдæр цы хъуыддæгтыл рысти æмæ, Кавказимæ баст фæрстытæ куыд æргом кодта йæ уацты, уыдоны тыххæй ныхас кæнын.</p>
ÆХХУЫСГÆНÆГ НЫХАСЫ ХÆЙТТÆ (13 САХ.)			
Фæсæвæрд (2 сах.)			
34.	Æххуысгæ	Æххуысгæнæг ныхасы	Фæсæвæрды нысаниуæг амонын.

	нæг ныхасы хæйттæ. Фæсæвæрд	хæйттæ. Иумæйаг æмбарынад фæсæвæрды тыххæй. Аразгæ æмæ æнæаразгæ фæсæвæрдтæ. Фæсæвæрд, йæ нысаниуæг, йæ бастдзинад, йæ разæй лæууæг дзырдтимæ. Фæсæвæрдтæ- синонимтæ.	Фæсæвæрдтæ се 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын. Фæсæвæрдты сæ разæй лæууæг дзырдтимæ иу цавдимæ дзурын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Цавды æгъдæуттæ. Синонимтæ. Омонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Сæрмагонд ныхасы хæйттæ.	Дзырдты къорды цавд æвæрын. Дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Омонимтæ кæрæдзийæ хицæн кæнын. Сæрмагонд ныхасы хæйттæ æххуысгæнæг ныхасы хæйттæй хицæн кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Хистæр – зондамонæг Текст «Куырыхон хистæры амындтытæ» (Чеджемты Æхсармæ гæсгæ)	Аивадон текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Текст (таурæгъ) хи ныхæстæй дзурын. Хистæрты зондамындмæ хъус дарын хъæуы æви нæ, уымæ хи цæстæнгас æвдисын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
35.	Фæсæвæрд	Фæсæвæрдты нысаниуджытæ. Фæсæвæрдты растфыссынад. Фæсæвæрд æвзарыны фæтк.	Фæсæвæрдты нысаниуджытæ амонын. Фæсæвæрдты сæ размæлæууæг дзырдтимæ иу цавдимæ дзурын. Фæсæвæрдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Фæсæвæрды иумæйаг æмбарынад. Хъуыдыйады сæйраг æмæ фæрссаг уæнгтæ.	Аразгæ фæсæвæрдтæ æнæаразгæ фæсæвæрдтæй хицæн кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.

		<i>Ныхасы рæзт</i> 23 февраль – Фыдыбæстæ хъахъхъæнæджы бон Цыбыр текст «Уæрæсейы, Ирыстоны намыс æмæ сæрыстырдзинад» (скъуыддзаг газет «Рæстдзинад»- æй).	Публицистикон текст кæсын. Текст мидисон хæйттыл дих кæнын. Тексты мидисон хæйттæн сæргæндтæ хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. 23 февралы – Фыдыбæстæ хъахъхъæнæнджы боны тыххæй ныхас кæнын.
Разæвæрд (1 сах.)			
36.	Разæвæрд	Иумæйаг æмбарынад разæвæрды тыххæй. Разæвæрдты нысаниуджытæ. Грамматикон синонимтæ (номдар разæвæрд æд- имæ æмæ номдар цæдисон хауæны). Разæвæрдты растфыссынад.	Разæвæрдты сæ фæстæ лæууæг дзырдтимæ иу цавдимæ дзурын. Разæвæрдтæ се 'мхуызон разæфтуантæй хицæн кæнын. Дзырдты орфограммаы хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Хъуыдыйæдтæ фыссын цухгонд разæвæрдтæ æвæргæйæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Синонимтæ. Антонимтæ. Мивдисджыты дзырдарæзт.	Мивдисджытæн дзырдарæзтон æвæрст кæнын. Дзырдтæн æмæ дзырdbæстытæн синонимтæ æмæ антонимтæ агурын
		<i>Ныхасы рæзт</i> 8 марты – Сылгоймæгты æппæтдунеон бон Цыбыр текст «Уалдзæджы райдзастдæр бæрæгбон» (скъуыддзаг газет «Рæстдзинад»-æй)	Публицистикон текст кæсын. Тексты сæргонд æмбарын кæнын. Текст мидисон хæйттыл дих кæнын. Текстæн æмæ йæ мидисон хæйттæн сæргæндтæ хъуыды кæнын æмæ сæ пъланы хуызы фыссын.
Бæттæг (4 сах.)			
37.	Бæттæг	Бæттæгты тыххæй иумæйаг æмбарынад. Бæттæгты дих сæ арæзтмæ гæсгæ.	Бæттæгтæ се 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын. Хуымæтæг, вазыгджын æмæ амад бæттæгтæ хицæн кæнын.

		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Зæронд дзырдтæ.</p> <p>Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.</p> <p>Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ.</p>	<p>Зæронд дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.</p> <p>Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ кæрæдзийæ иртасын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Уазæгуаты – ивгъуыдмæ</p> <p>Текст «Хъæутæ æмæ цæрæнтæ» (Скъуыддзаг Болатты Хъазыбеджы уацæй)</p>	<p>Текст кæсын.</p> <p>Текст мидисон хæйттыл дих кæнын. Текстæн æмæ йæ мидисон хæйттæн сæргæндтæ хъуыды кæнын æмæ сæ пъланы хуызы фыссын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Нæ рагфыдæлты цард æмæ æгъдаумæ хи цæстæнгас æвдисын.</p>
38.	Бæттæг	<p>Бабæттæг æмæ домгæ бæттæгтæ.</p>	<p>Хъуыдыйæдты мидæг бастдзинады хуызтæ иртасын.</p> <p>Бабæттæг æмæ домгæ бастдзинады бæттæгтæ хицæн кæнын.</p> <p>Дзырдтæ æмæ дзырdbæстытæй хъуыдыйæдтæ аразын.</p> <p>Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ бæттæгтæ æвæргæйæ.</p> <p>Схемæмæ гæсгæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразын.</p>
		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Дзырды нысаниуæг.</p> <p>Зæронд дзырдтæ.</p> <p>Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.</p> <p>Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ.</p>	<p>Зæронд дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p> <p>Хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.</p> <p>Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ кæрæдзийæ иртасын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Уазæгуаты – ивгъуыдмæ</p> <p>Текст «Хъæутæ æмæ</p>	<p>Текст кæсын. Тексты сæйраг темæ æмæ дæлтемæтæ хицæн кæнын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p>

		цæрæнтæ» (Скъуыддзаг Болатты Хъазыбеджы уацæй)	Текстмæ гæсгæ хъуыдыйады хицæн хæйттæй æнæхъæн хъуыдыйад аразын. Нæ рагфыдæлты цард æмæ æгъдаумæ хи цæстæнгас æвдисын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
39.	Бæттæг	Аразгæ æмæ æнæаразгæ бæттæгтæ. Бæттæг æвзарыны фæтк.	Бæттæгтæ се 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын. Синонимон бæттæгтæй пайда кæнын. Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ бæттæгтæ æвæргæйæ. Бæттæгæн морфологион æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды нысаниуæг. Зæронд дзырдтæ. Омонимтæ. Синонимтæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ.	Омонимон ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ хицæн кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Зæронд дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын. Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ кæрæдзийæ иртасын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Фæткæн – æгъдау, æгъдауæн – ном Цыбыр радзырд «Давд» (Саламты Алиханмæ гæсгæ)	Аивадон текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ пъланы фæрстытæ æмбæлгæ фæткыл æвæрын. Фарстон-дзуаппон диалоджы миниуджытæ бæрæг кæнын. Тексты фарстон-дзуаппон диалог агурын. Уырыссаг хъуыдыйæдтæ ирон æвзагмæ тæлмац кæнын. Хи дарыны уагмæ раст цæстæнгас æвдисын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
40.	Бæттæг	Бæттæгты стилистикон миниуджытæ.	Бæттæгты стилистикон миниуджытæ хицæн кæнын. Синонимон бæттæгтæ кæрæдзийæ ивын.

			Вазыгджын хъуыдыйæдтæй хуымæтæг хъуыдыйæдтæ аразын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды лексикон нысаниуæг. Синонимтæ. Хъуыдыйæдтæ сæ арæзтмæ гæсгæ. Хъуыдыйады уæнгтæ. Хъуыдыйæдтæ, цы æнкъарæнтæ æвдисынц, уыдонмæ гæсгæ. Хъуыдыйæдтæ сæ загъды нысанмæ гæсгæ.	Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Бæттæгæн морфологион æвзæрст кæнын. Хъуыдыйæдтæ сæ арæзтмæ гæсгæ хицæн кæнын. Хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын. Дзырдтæй хъуыдыйæдтæ аразын. Хъуыдыйæдты кæрон хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Æрцыд, ныллæуыд уалдзæг! Цыбыр текст «Уалдзыгон стъалытæ» (Дзасохты Музафермæ гæсгæ)	Аивадон текст кæсын. Текстæн сæргонд æрхъуыды кæнын. Алыхуызон эмоционалон-аргъгæнæн дзырдтæй пайда кæнын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, æрдз уарзын æмæ йыл аудын – адæмæн сæ фыццагдæр хæс кæй у, ууыл ныхас кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
Хайыг (5сах.)			
41.	Хайыг	Хайыгты тыххæй иумæйаг æмбарынад. Хайыгты арæзт. Хайыгты равзæрд. Хайыгтæ æмæ æндæр ныхасы хæйттæ – омонимтæ.	Хайыгтæ се 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын. Хъуыдыйæдтæ хайыгтимæ хъæугæ интонациимæ кæсын. Алыхуызон хайыгтæй ныхасы пайда кæнын. Тексты хайыгтæ агурын. Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ хайыгтæ æвæргæйæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды хæйттæ, дзырдтæ аразыны	Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Сæрмагонд æмæ æххуысæнæг ныхасы хæйттæ хицæн кæнын.

		<p>фæрæзтæ.</p> <p>Омонимтæ.</p> <p>Спортивон терминтæ.</p> <p>Ныхасы хæйттæ.</p>	<p>Спортивон терминтæй пайда кæнын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Спорт дун-дунейы</p> <p>Цыбыр текст «Спорты историйы цымыдисаг сыфтæ»*</p>	<p>Наукон-популярон текст кæсын.</p> <p>Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын.</p> <p>Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдутыл æнцайгæйæ, Олимпæг хъæзтыты историйыл ныхас кæнын.</p>
42.	Хайыгты нысаниуд жытæ	<p>Хайыгты дих сæ нысаниуджытæм гæсгæ: сæрмагонд дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдты мидисæн уæлæмхасæн нысаниуджытæ дæттæг хайыгтæ,</p>	<p>Хайыгтæ се 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын.</p> <p>Алыхуызон хайыгтæй ныхасы пайда кæнын.</p> <p>Тексты хайыгтæ агурын.</p> <p>Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ хайыгтæ æвæргæйæ.</p>
		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Дзырды нысаниуæг.</p> <p>Дзырды хæйттæ, дзырдтæ аразыны фæрæзтæ.</p> <p>Ныхасы хæйттæ.</p> <p>Синоимтæ.</p> <p>Спортивон терминтæ.</p>	<p>Дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.</p> <p>Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын.</p> <p>Дзырдтæн синонимтæ агурын.</p> <p>Спортивон терминтæй пайда кæнын.</p> <p>Сæрмагонд æмæ æххуысæнæг ныхасы хæйттæ хицæн кæнын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Спорт Ирыстоны</p> <p>Цыбыр текст спорты райрæзты тыххæй Ирыстоны* (скъуыддзаг Гаджиты С. чиныг «Осетия спортивная»-йæ)</p>	<p>Публицистикон текст кæсын. Текстæн сæргонд æрхъуыды кæнын.</p> <p>Пъланы фæрстытæ радзырды цауты цыдмæ гæсгæ æвæрын. Пъланмæ гæсгæ тексты мидис дзурын.</p> <p>Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдутыл æнцайгæйæ, спорты райрæзтæ æмæ йæ ахадындынадыл ныхас кæнын.</p>

43.	Хайыгты нысаниуд жытæ	Хайыгты дих сæ нысаниуджытæм гæсгæ: модалон хайыгтæ.	Дзурадджы ахастытæ равдисынаен хайыгтæй пайда кæнын. Амонаен, дихон æмæ тыхджындæргæнаен хайыгтæ бæрæг кæнын. Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ хайыгтæ æвæргæйæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырдты хæйттæ, дзырдтæ аразыны фæрæзтæ. Ныхасы хæйттæ. Спортивон терминтæ. Фидаргæнаен æмæ æппæрццæг хъуыдыйæдтæ.	Дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Сæрмагонд æмæ æххуысæнæг ныхасы хæйттæ хицæн кæнын. Фидаргæнаен æмæ æппæрццæг хъуыдыйæдтæ бæрæг кæнын. Спортивон терминтæй пайда кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Спорт Ирыстоны Цыбыр текст «Гыццыл Ирыстоны стыр сгуыхтытæ» (скъуыддзаг журнал «Мах дуг»-æй)	Публицистикон текст кæсын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, Ирыстоны зындгонд спортсмены тыххæй ныхас кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
44.	Хайыгты нысаниуд жытæ	Хайыгты дих сæ нысаниуджытæм гæсгæ: æнкъарæнтæ æвдисæг хайыгтæ. Хайыгты растфыссынад. Хайыг æвзарыны фæтк.	Æнкъарæнтæ æвдисæг хайыгтæ бæрæг кæнын. Формæаразæг æмæ дзырдарæзæг хайыгтæ бæрæг кæнын. Дзырдты орфограммæты хуызтæ амонь æмæ раст кæнын. Хайыгæн морфологион æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырдты хæйттæ, дзырдтæ аразыны фæрæзтæ. Ныхасы хæйттæ. Спортивон терминтæ.	Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Сæрмагонд æмæ æххуысæнæг ныхасы хæйттæ хицæн кæнын. Спортивон терминтæй пайда кæнын.

		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Спорт Ирыстоны</p> <p>Скъуыддзаг Хуыгаты Георы пьесæ «Мæ богал»-æй.</p>	<p>Драмон уацмысæй скъуыддзаг хæдбарæй кæсын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн фысгæйæ дзуапп дæтттын.</p> <p>Спорт æмæ физикон культурамæ хи цæстæнгас æвдисын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.</p>
45.	Контролон куыст		
Æвастхъæр (3 сах.)			
46.	Æвастхъæр	<p>Иумæйаг æмбарынад æвастхъæры тыххæй.</p> <p>Æвастхъæрты дих сæ нысаниуджытæм гæсгæ: æнкъарæнæвдисæг хайыгтæ. Хайыгтимæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдæуттæ.</p>	<p>Æвастхъæрты бæлвырд уагæй дзурын (хъæлæс бæрзонддæр кæнын, хъæлæсонтæ дæргъватинай дзурын).</p> <p>Æвастхъæры стилистикон нысаниуджытæ иртасын.</p> <p>Æнкъарæнтææвдисæг æвастхъæртæ бæрæг кæнын.</p> <p>Дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын.</p> <p>Æвастхъæртимæ хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын.</p> <p>Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæргæйæ.</p>
		<p><i>Фæлхат кæнын</i></p> <p>Ныхасы хæйттæ.</p>	<p>Ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ сæ сæйраг æууæлтæм гæсгæ хицæн кæнын.</p>
		<p><i>Ныхасы рæзт</i></p> <p>Стыр Уæлахизы рухс</p> <p>Цыбыр текст «Æдзард хæстоны ныхас» (Туаты Сергеймæ гæсгæ)</p>	<p>Аивадон текст кæсын. Текст мидисон хæйттыл дих кæнын. Тексты мидисон хæйттæн сæргæндтæ хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.</p> <p>Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын.</p> <p>Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, Фыдыбæстæмæ, фыдыуæзæгмæ ахаст æвдисын, Стыр Уæлахизы бон æрæмысын.</p>

			Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
47.	Æвастхъæ р	Æвастхъæрты дих сæ нысаниуджытæм гæсгæ: архайдмæ разæнгардгæнæг хайыгтæ. Хайыгтимæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдæуттæ. Аразгæ æмæ æнæаразгæ æвастхъæртæ. Мырфæзмæн дзырдтæ.	Æвастхъæрты бæлвырд уагæй дзурын (хъæлæс бæрзонддæр кæнын, хъæлæсонтæ дæргъватинæй дзурын). Æвастхъæры стилистикон нысаниуджытæ иртасын. Архайдмæ разæнгардгæнæг æвастхъæртæ бæрæг кæнын. Æвастхъæртæ се 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын. Дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Æвастхъæртимæ хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын. Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ æвастхъæртæ æвæргæйæ. Дзырдтæ æмæ æвастхъæртимæ хъуыдыйæдтæ хъуыды кæнын. Текстæй мырфæзмæн дзырдтимæ хъуыдыйæдтæ фыссын.
		Фæлхат кæнын Ныхасы хæйттæ.	Ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ сæ сæйраг æууæлтæм гæсгæ хицæн кæнын.
		Ныхасы рæст Стыр Уæлахизы рухс Цыбыр текст «Хæстоны мысинæгтæ (скъуыддзаг Хъайтыхъты Азæмæты мысинæгтæй)	Аивадон текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырдбæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, Фыдыбæстæйы Стыр хæстмæ хи ахаст æвдисын, Стыр Уæлахизы бон æрæмысын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
7-æм къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (Зсах.)			
48-50.	Ныхасы хæйтты растфыссы	Фæлхат кæнын Æрбайсгæ дзырдтæ.	Æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын. Зæронд æмæ ног дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ

	над	Зæронд æмæ ног дзырдтæ. Синонимтæ. Дзырдты растфыссынад. Æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдæуттæ	агурын. Дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Хъуыдыйады хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирон æвзагзонынады дæсны Цыбыр текст «Иры хæрзгæнæг» Вс.Миллеры тыххæй (скъуыддзаг Гæбæраты Никъала æмæ Агънаты Æхсары уацæй)	Наукон текст кæсын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Текст хи ныхæстæй дзурын. Текстмæ гæсгæ дзырдбыд æххæст кæнын.
51.	Контролон куыст		

Сæйраг домæнтæ 7-æм къласы скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- 7-æм къласы æвзагæй цы темæтæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;
- мивдисæджы здæхæнтæ æмæ афонтæ;
- миногми æмæ фæрссагми, сæ арæст;
- фæрссагмион здæхт;
- фæрсдзырды нысаниуæг æмæ грамматикон æууæлтæ;
- æххуысгæнæг ныхасы хæйтты лексикон-грамматикон бæрæггæнæнтæ;
- разæвæрдтæ æмæ се 'мхуызон разæфтуантæ;
- бабæттæ æмæ домгæ бастдзинады бæттæгтæ, сæ хæстæ;
- синонимон бæттæгтæ;
- æмхуызон дзырдтæй загъд ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ иртасын;
- алыхуызон ныхасы хæйттимæ баст цавды æгъдæуттæ;
- ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу лексикон-грамматикон хицæндзинæдтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнынмæ;
- аргъгæнæн-æнкъарæнджын, фæлгонцджын дзырдтæй тексты стиль æмæ жанрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;

- иу сәйраг уәнг (зәгъинаг) кәм вәййы, ахәм хуымәтәг хъуыдыйәдты мивдисәджы әнәцәсгомон формәтә әмә әнәцәсгомон мивдисджытәй пайда кәнынмә;
- миногми номдар әмә миногонәй иртасынмә;
- фәрссагми әмә фәрссагмион здәхтытимә хъуыдыйәдтә аразынмә;
- хъуыдыйад фәрссагмион здәхтимә синонимон домгәвазыгджын хъуыдыйадәй ивынмә;
- фәсәвәрдтә, хайыгтә әмә бәттәгтә се 'мхуызон (омонимон) ныхасы хәйттәй хицән кәнынмә;
 - хъуыдыйәдтә хайыгтимә раст кәсынмә;
 - синонимон бәттәгтә кәрәдзийә ивынмә;
 - диалогтә, полилогты архайынмә; этикетон ныхасәй пайда кәнынмә;
 - монологжы алы хуызтә аразынмә;
- текст аразынмә, йә иу хай кәнә текст әнәхъәнәй хи ныхәстәй дзурынмә;
- диктант, изложени, сочинени фыссынмә, адәймаджы бакасты, әрдзы әрфыст кәнынмә; фыстәг, тексты конспект, газетмә уацхъуыд, арфәйы гәххәтт, автобиографи, хъайтары характеристика фыссынмә;
 - ныхасы хәйтты синтаксисон хәстә бәрәг кәнынмә;
- фонетикон, дзырдарәзтон, лексикон, морфологион, синтаксисон әвзәрст кәнынмә.

